

Vsadily na umění...

Sešly se na jedné škole. Sestry Anna a Dora Freiburgovy se Sávou Spirovou se potkaly na Vyšší odborné škole grafické Praha, lidově označované Hellichovka podle ulice, ve které škola sídlí. Sáva s Annou navštěvují ateliér knižní grafiky u akademického malíře Milana Erazima, Dora už na škole skončila.

Anna a Dora, jak samy s nadsázkou říkají, se narodily s tužkou v ruce. „Naši rodiče jsou umělci a nás také vedli k umění, proto jsme obě vystudovaly výtvarnou základku.“ Poté se sestry rozdělily, Anna šla na Hellichovku, Dora zkusila Střední uměleckou školu textilních řemesel. Jak obě konstatují, škola jim poskytla potřebné základy, zejména v kreslení. „Ať dělá člověk plastiku nebo architekturu, musí mít vykreslenou ruku, aby dokázal udělat návrh. Na tvorbě umělce je poznat, kdo má potřebné základy a kdo je nemá,“ doplňuje Sáva. Kromě práce pro školu mají všechny tři čas i na své projekty.

„Na škole se učíme hlavně plošné záležitosti, ale nás baví pracovat s prostorem. Založily jsme spolu Amatéřskou divadelní společnost Podpultovka, kde využíváme všechny možné techniky,“ říká Anna. Dívky vědí, že život se uměním není dnes vůbec jednoduché. „Maluju obrazy, ráda bych je jednou vystavila, ale zatím se musím živit restaurováním,“ říká Dora.

U Milana Erazima také studovala Veronika Bratrychová. Jako absolventskou práci zvolila haptickou knížku pro nevidomé. „Nadchla mě Leporelohra, kterou vytvořil Petr Smeykal a další umělci. Chtěla bych také tvořit interaktivní hmatové věci,“ popisuje své směle plány. „Vyhovuje mi pohybovat se na pomezí: dělat umělecké projekty pro uspokojení a grafický design pro uživení.“

Veronika

Dora, Sáva, Anna

Umělecké školy v Česku

Jenom oficiální prameny hovoří asi o 500 základních uměleckých školách v České republice, ke kterým je třeba připočítat další kurzy a kroužky provozované i jinými institucemi a nadšenci. Talentovaní mladí lidé mohou pokračovat ve studiu na desítkách středních uměleckých a uměleckoprůmyslových škol. Odtud vede cesta na vyšší odborné školy a vysoké školy s uměleckým zaměřením, kterých je u nás celkově asi 30.

Vysoké školy umělecké

Institut pro umělecká studia Ostravské univerzity

Fakulta výtvarných umění VUT Brno

Fakulta restaurování Univerzity Pardubice

Akademie múzických umění v Praze

Akademie výtvarných umění v Praze

Vysoká škola umělecko-průmyslová v Praze

Janáčkova akademie múzických umění v Brně

Ústav umění a designu Západočeské univerzity v Plzni

Filmová akademie Miroslava Ondříčka v Písku, o. p. s.

Fakulta užitého umění a designu UJEP v Ústí nad Labem

Literární akademie (Soukromá vysoká škola Josefa Škvoreckého)

Foto: Ondřej Petřík

Česká škola bez příkras

Začíná školní rok a děti opět zasednou do lavic. Ale co se vlastně budou učit? Co v dnešní výuce schází a co by se naopak mělo vymýtit? Jak by ideálně měla náplň jednotlivých předmětů vypadat? Odborníci píší o změnách, které by prospěly jejich předmětům.

Prof. PhDr. Dagmar Mocná, CSc., vedoucí katedry české literatury Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy

Čeština: musíme rozvíjet funkční gramotnost

Škola budoucnosti bude muset respektovat skutečnost, že působí ve světě přeplněném informacemi, které tak samy o sobě ztrácejí na hodnotě; zásadní se v tomto světě stává schopnost získané informace používat, tzn. třídít, vyhodnocovat, nalézat mezi nimi souvislosti. Tradiční způsob výuky založený na poznatkovém encyklopedismu proto již v současnosti ustupuje tvořivějším metodám rozvíjejícím dovednostní stránky výuky. Pro výuku českého jazyka, dosud založenou zejména na poznávání jeho systému a osvojování jeho spisovné normy, to bude znamenat zásadní proměnu. Větší pozornost bude muset být věnována budování tzv. funkční gramotnosti, tedy schopnosti porozumět textům rozmanitého zaměření a rovněž takové texty vytvářet. Tyto dovednosti se dosud předpokládaly, avšak v budoucnosti to už možné nebude, také proto, že v důsledku imigrace bude narůstat procento žáků, pro něž je čeština cizím jazykem. Ve výuce literatury bude třeba zohlednit skutečnost, že spontánní čtenářství beletrie u dětí i dospělých postupně odumírá; škola se v budoucnosti stane podstatným faktorem rozhodujícím o tom, zda se tuto aktivitu podaří zachovat, či zda podlehne široké nabídce audiovizuálních médií. Daleko větší prostor proto bude třeba věnovat rozvoji čtenářských dovedností, ale i samotnému návyku číst knihy. V souvislosti s tím nevyhnutelně dojde k omezení šíře poznatků z dějin české literatury. Zájem učitelů i žáků se bude spontánně přesouvat k literatuře současné a také k bohaté nabídce literatury světové. ■

PaedDr. Helena Mandelová, předsedkyně Asociace učitelů dějepisu ČR

Dějepis: Více hodin, více souvislostí

Podobu současné české školní reformy určuje evropská směrnice – takzvaná Bílá kniha z Lisabonu. Tento dokument sepsal tým bruselských úředníků a evropských podnikatelů a sleduje hlavní cíl: připravit pracovní síly zajišťující konkurenceschopnost. Směrnice sice obsahuje mnoho informací, ale o kultuře a humanitních oborech uvádí jen pár zmínek. My přitom dnes ani nemáme přehled o stavu výuky dějepisu. Obsah hodin si připravuje každá škola podle svého uvážení a bez jakékoli rady nebo pomoci, poskytované učitelům v zahraničí. Nevíme ani, jací jsou učitelé dějepisu, protože o jejich přijímání rozhoduje každá škola sama, přičemž odbornost není důležitá. Kvalitě výuky nepomáhá také fakt, že rozsah hodin dějepisu je nejmenší od roku 1918. Dnes je pro čtyři ročníky ZŠ přiděleno místo osmi jen šest hodin, na gymnáziích je dějepis povinný jen v 1. a 2. ročníku. Požaduje se výuka dějin 19. a 20. století, kterým bez znalosti kořenů většinou nelze porozumět. Hlavně se má diskutovat – i není-li o čem. Navíc takový dějepis nemůže připravit mladého člověka na setkávání s minulostí v literatuře, historických památkách, muzeích nebo galeriích. Bohužel oficiální propaganda („konečně konec biflování“) neseznámila veřejnost s podstatou problematiky vedoucí u nás již více než deset let k poklesu vzdělanosti, jak to v současnosti konstatuje řada odborníků z vysokých škol. Přitom mnozí učitelé učí i za nepříznivých podmínek „moderně“ již mnoho let. ASUD se k tomu snaží přispívat. ■

Kresba: Luděk Bárta

Počet hodin *dějepis* je nejnižší od roku 1918

Prof. RNDr. Vladislav Navrátil, CSc., katedra fyziky Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity
Fyzika: Méně diktování, více pokusů

Učitelé na katedře fyziky se snaží studentům mimo jiné vštípit lásku k oboru včetně úcty k významným fyzikům. Absolventi od nás takto vybaveni odcházejí do praktického života, a když nás po určité době navštěvují, celkem bez příkras nám líčí své dojmy z praxe. Tady jsou: 1) Ačkoli jsme studenty po celou dobu studia nabádali, aby ve svých hodinách prováděli experimenty, dělali pokusy pouze jeden až dva roky. Příčin je několik – málo času, málo peněz na pomůcky, pohodlnost. Přitom my všichni víme, jak třída pookřeje, koná-li se nějaký pokus, a to i když se nezdaří! Proto konat pokusy ve fyzice i ostatních přírodních vědách by mělo být povinností učitele. 2) Učebnic fyziky je na našem trhu dostatek, přesto se na některých školách ustálil nešvar diktování: učitel nadiktuje velmi stručný výtah učební látky a studenti se jej naučí nazpaměť, aniž mu rozumí. Proto by mělo být povinností učitele držet se při výuce některé z řady učebnic. 3) Mnozí lidé se poslední dobou prohlašují za astrology, kartáře, numerology. Není vyloučeno, že je na těchto myšlenkách zrno pravdy, ale měly by být zkoumány vědeckými metodami, ověřovány experimentálně a neměly by sloužit k ohlupování a okrádání důvěřivých lidí. Právě k realistickému názoru na tyto jevy by měla sloužit výuka fyziky na školách. ■

PhDr. Zoja Franklová, Národní ústav odborného vzdělávání

Odborné předměty: Logické propojování více oblastí

Naše školství je stále příliš orientované na biflování encyklopedických informací a přitom nedává žákům ani učitelům dostatečný prostor pro samostatnou práci. Proto probíhá reforma, při níž se školy přestávají řídit centrálními osnovami a samy si připravují své vzdělávací programy. Řídí se přitom rámcovými vzdělávacími programy, v nichž stát říká, jak by měl být připraven absolvent toho kterého oboru. Školy tak získávají více volnosti, žáci by už neměli jen pasivně poslouchat výklad a pak z něj být zkoušeni, měli by mít víc prostoru pro vlastní aktivitu. Výuka se má orientovat na tzv. klíčové kompetence žáků: schopnost spolupracovat, nést zodpovědnost, na komunikaci v češtině i v cizím jazyce, práci s počítačem či chuť dále se učit. Školy mohou spojovat související předměty, třeba fyziku a chemii či zeměpis a dějepis. Současně je i tlak na doplnění učiva v závislosti na společenském vývoji. Například se do škol zavádí finanční gramotnost. Zvažuje se také zavedení etické výchovy, další odborníci prosazují více dějepis, jiní matematiku, sexuální výchovu apod. Školní výuku ale nelze stále „nafukovat“. Pomoci může současná reforma – když se logicky propojují učivo souvisejících předmětů, může zbýt učitelům víc času i na témata, která považují za důležitá (třeba z etiky). ■

Ing. Jan Andreska, Ph.D., katedra biologie a ekologické výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy

Biologie: Teorie se musí konfrontovat s praxí

Za hlavní deficit ve výuce biologie pokládám nedostatek vyučovacího prostoru, jenž by studentům umožnil probranou látku konfrontovat s praxí. To není tolik patrné u oborů, které lze provozovat v laboratorních podmínkách, poněkud horší je situace u oborů, které podstatnou měrou závisí na znalosti konkrétních přírodnin a jejich prostředí. Výuka je u nás tradičně konstruována tak, že geologie, botanika a zoologie jsou zcela izolovány od reálného přírodního prostředí. Vzbudit zájem žactva o letité a zaprášené vycpaniny, obdobně zaprášené herbáře a případně modely krystalů je opravdu nesnadné. Přírodní prostředí je mnohem výhodnější didaktický prostor. Jenže do něj musí se žáky vstupovat pedagog náležitě vybavený potřebnými kompetencemi, nelze totiž předpokládat, že znalost přírodnin předá studentům učitel, který je z jakýchkoli důvodů sám důkladně nezná. Je nepravděpodobné, že by se zvýšilo množství hodin pro výuku biologie. Ale chápání přírody jako prostředí pro vzdělávání, které zasytí žáky a studenty informačně a snad i emocionálně, poskytuje prostor pro změnu, jež by mohla výrazně pomoci. ■

Doc. Mgr. Světlana Hanušová, Ph.D., vedoucí katedry anglického jazyka a literatury PdF MU

Angličtina: více kvalifikovaných učitelů

Pro současnou situaci ve výuce cizích jazyků jsou charakteristické dva trendy. Zprv: angličtina vytlačuje ostatní cizí jazyky ze základních škol (což je do jisté míry logické, i když diskutabilní). Druhým výrazným trendem je zařazování cizích jazyků, respektive angličtiny do výuky již v raném věku dětí. Na základních školách se dnes začíná s povinnou výukou angličtiny ve 3. třídě, mnohde začínají děti i dříve. Obecně přijímaný předpoklad, že malé děti se učí jazyky snáze než dospělí, přitom výzkumy příliš nepodporují. Ukazuje se, že děti se učí pomalu, jejich výhodou je spíše čas, který získají, začnou-li se učit brzy. Aby však brzký začátek studia jazyka splnil očekávání, je třeba, aby děti vedl dobrý učitel, který perfektně ovládá cizí jazyk a dokáže své znalosti a dovednosti efektivně předat. Podle zprávy České školní inspekce z roku 2007 ale u nás na základních školách vyučuje angličtinu pouze 29% učitelů s plnou vysokoškolskou kvalifikací. Univerzity sice přijímají velké počty studentů angličtiny, absolventi se ovšem jen velmi málo zajímají o práci na základních školách. Kdosi řekl, že nejméně vhodné místo pro studium cizího jazyka je školní třída. Učitelé by se tedy měli snažit vytvořit ve třídě prostředí, v němž by byl cizí jazyk využíván jako přirozený prostředek komunikace, nejen jako látka, kterou vyzkoušíme. Jedna z možností, jak tohoto dosáhnout, spočívá v integraci jazyka a jiného školního předmětu. Žáci se mohou dozvídat poznatky například z fyziky prostřednictvím angličtiny. Ale i zde narážíme na problém nedostatečné kvalifikace učitelů, takže si musíme dát pozor, abychom nenadělali více škody než užitku. ■

Odpovědi všech dotazovaných osobností v plném znění naleznete na webových stránkách www.sanquis.cz.

